

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้กับการ รับรองสิทธิชุมชน
ชื่อผู้เขียน	พัทธ์ชนัน รุ่งอินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับแนวทางการรับรองสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ได้มีบทบัญญัติให้การรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ อันมีลักษณะเป็นสิทธิอีกประการหนึ่งที่รัฐธรรมนูญได้ให้การคุ้มครองนอกเหนือไปจากสิทธิของปัจเจกชน โดยมุ่งศึกษาถึงรูปแบบและเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ที่เป็นข้อจำกัดต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน รวมทั้งลักษณะที่สำคัญและเหมาะสมของชุมชนตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรอง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า สิทธิชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นสิทธิส่วนรวมของบุคคลซึ่งมาเข้าร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แต่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันตามธรรมชาติ มีจารีตธรรมเนียมประเพณีและผลประโยชน์ร่วมกัน มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีแบบแผนและอัตลักษณ์ของตนเอง จนเสมือนเป็นนิติบุคคลตามสภาพความเป็นจริง เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้ชุมชนมีทั้งสิทธิในการใช้ประโยชน์ และสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษาทรัพยากร สิทธิชุมชนจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากสิทธิของปัจเจกชนทั่วไป ดังนั้น บทบัญญัติในการอนุมัติ อนุญาต ให้ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้จึงยังไม่สอดคล้องกับหลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งปัญหาสำคัญเกิดการกระบวนกรและนิติวิธีทางกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ที่เป็นไปแบบการรวมศูนย์อำนาจการบริหารจัดการไว้กับรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยให้ความสำคัญกับสิทธิของปัจเจกชนเป็นหลัก นอกจากนั้นสังคมไทยยังขาดการยอมรับในตัวตนของชุมชน ทำให้การใช้หรืออ้างถึงสิทธิชุมชนยังถูกมองข้าม เมื่อชุมชนขาดสำนึกในความเป็นเจ้าของหรือความมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา จึงก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ทั้งจากชุมชนเองและจากบุคคลภายนอก นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องสิทธิของชุมชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของต่างประเทศกลับทำให้ทราบว่า ประเทศเหล่านั้นมีรากฐานทางความคิดและกระบวนการทางกฎหมายที่เข้าใจและให้การยอมรับต่อสิทธิของชุมชน ซึ่งช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับปัจเจกชน หรือระหว่างชุมชนกับรัฐได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น จึงควรนำเอาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้กับสิทธิชุมชนของไทย โดยแนวทางที่สำคัญคือ การปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้มีบทบัญญัติในการรับรองสิทธิชุมชน เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือค่าภาคหลวงในการทำไม้และเก็บหาของป่า การให้สิทธิในการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าภายใต้หลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากเอกชนทั่วไปแต่ยังคำนึงถึงความสมดุลทางธรรมชาติเป็นหลัก การตรากฎหมายขึ้นใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะ เช่น กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจในสิทธิชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน โดยทั่วไป ซึ่งนอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้แล้ว ยังส่งเสริมให้ชุมชนเกิดสำนึกในความเป็นเจ้าของและหันกลับมาดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านั้นให้แก่ประเทศชาติอีกด้วย

Thesis Title	Problems and Obstacles to Enforcement of the Law Concerning on the Foresting and the Confirmation of the Community Right.
Author	Patchon Roongin
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Poom Chokmoh
Department	Law
Academic Year	2015

ABSTRACT

The main aim of this dissertation is to study the problems and the obstacles to enforcement of forest law concerning confirmation of collective rights over forest resources. Provisions of the Constitution of Thailand 1997 (2540), granting rights to forest resources to local communities. In the forest law, corporation is treated as a person because a corporation has all of relevant elements of personhood and this regulation applies to collective communities. This regulation does not comply with the constitution which treated individual and collective differently. This issue leads to conflict between collective, individual and government. This research focuses on the Act addresses issues of using collective not individual ownership as the dominant form of private tenure over the trees in order to support equitable access to forest resources so that the potential for future conflict is reduced and balanced to optimize the environmental benefits from the forest resource.

A community is a group of people with common interests and values. Community is characterized by "wholeness incorporating diversity" and may include people of different ages, ethnicities, educational backgrounds and income. The concept goes beyond thinking and acting as individuals to common beliefs about shared interests and the way of life. When the consequences of this consolidation become legal personality, the constitution allows settlement of collective to use forest product, reside, manage and sustain the natural resource. The rights of collective granted in the Constitution does not comply with the Forestry laws, therefore the permission for the collective to access or use forest resources are treated differently. A major problem with this inconsistency between collective rights granted in Constitution and Forestry laws which treated collective as an individual or commercial. Moreover, the collective or local communities in

Thailand get a low level of acceptance as well as these groups of people are often overlooked in discussion of their rights. Due to the complexity of legal issue such as collective and individual rights over forest resource, many conflicts have arisen between local people, private section and the government.

In many developed countries individual rights and collective rights to access forest resources and their management are equal precedence. They are knowledge of the local people of their countries and their way of life so well, and they are interested in learning more about it before enforcing laws. Thailand, therefore; should adapt foreign country's laws and apply to our own standards in order to minimize conflict between individual and collective or collective and government. Thailand's current law on collective rights over forest resources, for forest-based people they don't have to pay for harvest from the forest and have the right to reside, to use land and forest products. Collective should be treated differently from individual or private sector in terms of rights for habitation and cultivation together with inculcating the concept of environmental sustainability to local people or forest-base communities. It is important to make the laws effective in managing forest resource, cultivating forest lands and for sustainable development. Moreover, the Government has to provide sufficient knowledge to educate local people regarding collective and individual rights. This approach will help government reduce conflict and build a sense of belonging as well as responsibility for the environment.